

Guidelines for Developing the Implementation of the Student Care and Support System in Schools under the Nong Song Hong District, Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3

Piyanuch Thaopan

College of Asian Scholar

E-mail: Piyanuch.th09@gmail.com

Thanasak Siripunyanan

College of Asian Scholar

E-mail: tanasak@cas.ac.th

Received	Reviewed	Revised	Accepted
12/12/2025	22/12/2025	14/02/2026	19/02/2026

Abstract

Background and Aims:

Methodology: This study employed a Mixed Methods Research design. The sample consisted of 250 school administrators and teachers in Nong Song Hong District under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3, selected using simple random sampling based on the Krejcie and Morgan table. The research instruments included a five-point rating scale questionnaire, a semi-structured interview, and an assessment form for appropriateness and feasibility. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

Results: 1) The overall current condition of the implementation of the student care and support system in schools in Nong Song Hong District under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 was at a moderate level, while the desired condition was at the highest level. The priority needs for developing the implementation of the system, ranked from highest to lowest, were student referral, individual student understanding, prevention and problem solving, student screening, and student promotion. 2) The guidelines for developing the implementation of the student care and support system in schools in Nong Song Hong District under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 consisted of five aspects with a total of 15 guidelines:

(1) individual student understanding (3 guidelines), (2) student screening (3 guidelines), (3) student promotion (3 guidelines), (4) prevention and problem solving (3 guidelines), and (5) student referral (3 guidelines). Overall, the guidelines were rated at the highest level of appropriateness and feasibility.

Conclusion: The implementation of the student care and support system in schools in Nong Song Hong District still has limitations compared to the desired conditions; therefore, systematic development is necessary, particularly in student referral and individual student understanding. The proposed development guidelines comprehensively cover all five aspects of the student care and support process and are appropriate and applicable within the school context.

Keyword: Student Care and Support System; Schools; Development Guidelines

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ปิยะนุช เถาว์พันธ์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

อีเมล: Piyanuch.th09@gmail.com

ธนาศักดิ์ ศิริบุญนนท์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

อีเมล: tanasak@cas.ac.th

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านการเรียน ความประพฤติ และคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของสถานศึกษายังเผชิญข้อจำกัดหลายประการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้มีความเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน อำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 250 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีเมอร์แกรนด์ โดยเลือกใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: 1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เรียงลำดับ ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันและแก้ไขปัญหา การคัดกรองนักเรียน และการส่งเสริมนักเรียน 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มีทั้งหมด 5 ด้าน 15 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา จำนวน 3 แนวทาง และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน จำนวน 3 แนวทาง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผล: การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้องยังมีข้อจำกัดเมื่อเทียบกับสภาพที่พึงประสงค์ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการส่งต่อนักเรียนและการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แนวทางการพัฒนาที่ได้ครอบคลุมกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

คำสำคัญ : งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน; สถานศึกษา; แนวทางการพัฒนา

บทนำ

ตามหลักแห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รัฐมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยต้องจัดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งต้องคำนึงถึงคุณภาพของการศึกษาและความทั่วถึงในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาดังกล่าว สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม การเรียนรู้ หรือการสื่อสาร รวมถึงผู้ที่มีภาวะทุพพลภาพ พิการ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ขาดผู้ดูแล หรืออยู่ในภาวะด้อยโอกาส รัฐมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้บุคคลเหล่านี้ได้รับสิทธิในการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ โดยการศึกษาดังกล่าวต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด หรือทันทีที่พบความบกพร่อง โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ต้องมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ สื่อ และความช่วยเหลือทางการศึกษาอื่น ๆ อย่างเหมาะสมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ สำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ การจัดการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการด้วยรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับศักยภาพเฉพาะบุคคล เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้มุ่งเน้นเพียง

แค่การถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญต่อการดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาเด็กนักเรียนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการขับเคลื่อน “มาตรการความพร้อมของสถานศึกษา” อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นย้ำว่า ความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของนักเรียน เป็นเรื่องสำคัญที่ทุกโรงเรียนต้องเตรียมพร้อมอย่างรอบด้าน ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สุวีถีการและการสนับสนุนพื้นฐาน เตรียมความพร้อมโครงการอาหารกลางวันและนมโรงเรียนให้มีคุณภาพ จัดหาน้ำดื่มสะอาด ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย สนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา เช่น หนังสือเรียน อุปกรณ์เรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพจัดทำประกันภัยให้ครอบคลุมนักเรียนทั้งในด้านสุขภาพและอุบัติเหตุ 2) สุวีถีภาพและคุณภาพชีวิตในสถานศึกษา ตรวจสอบบรรดาส่งนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยของกรมการขนส่ง ตรวจสอบพาหนะที่ใช้ในกิจกรรมนอกสถานศึกษาให้พร้อมใช้งาน จัดระบบการเดินรถภายในโรงเรียนและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด 3) ความร่วมมือของสถานศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานงานกับสำนักงานตำรวจ หน่วยงานสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อดูแลความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน ส่งเสริมบทบาทของชุมชนและผู้ปกครองให้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลนักเรียน 4) แผนเผชิญเหตุความปลอดภัยในและนอกสถานศึกษา วางแผนและฝึกซ้อมการรับมือภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ แผ่นดินไหว และ PM 2.5 ดำเนินการตามแนวทาง 3 ขั้นตอน คือ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุ อย่างเคร่งครัด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมอบนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งได้ กำหนดยุทธศาสตร์ ตลอดจนมาตรการ และจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพระบบกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาจัดกิจกรรมต่างๆ อาทิ การเยี่ยมบ้าน นักเรียน การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต การพัฒนาวินัยเชิงบวก การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยมุ่งพัฒนานักเรียนในทุกระดับให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขนอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้จำแนกขอบข่าย ภัยสถานศึกษาไว้ 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) 2) ภัยที่เกิดจาก อุบัติเหตุ (Accident) 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) และ 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพ ทางกายและจิตใจ (Unhealthiness)

และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย ในสถานศึกษาที่อาจจะเกิดแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบาย 7 วาระเร่งด่วน (Quick Win) ข้อที่ 1 ความปลอดภัยของผู้เรียนให้หน่วยงานในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการนำไปปฏิบัติให้เกิดความปลอดภัยสถานศึกษา ระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ สร้างทักษะให้นักเรียน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อความปลอดภัยในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่จะดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือ ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อาทิ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ฯลฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงกำหนดนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนนักเรียน ทุกคนจะต้องได้รับการดูแล ช่วยเหลือ พิทักษ์ปกป้อง คุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมและทันการณ์ ได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อให้เป็นคนที่เรียนดีมีความสุข และปลอดภัย ในสภาพสังคมปัจจุบัน (คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, 2567)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษา หรือองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยมีครูที่ปรึกษาและครูประจำชั้นเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนงาน โดยกิจกรรมหลัก 5 ประการที่เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน รวมทั้งการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เหมาะสมเมื่อมีความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

ด้วยสภาพปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยสถานศึกษาได้ยึดการดำเนินงานตามองค์ประกอบและขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 องค์ประกอบ มีสภาพปัญหาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ดังนี้ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูมีการดำเนินการ ออกเยี่ยมบ้าน การจัดทำระเบียบงานสะสม การประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) การบันทึกข้อมูลรายบุคคล การเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดกิจกรรมโฮมรูม แต่ยังไม่มีการเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบหรือไม่ได้รับการอัปเดตอย่างต่อเนื่อง ทำให้ยากต่อการวิเคราะห์หรือติดตามพฤติกรรมระยะยาว นำไปสู่การดำเนินงานในขั้นตอนที่ 2. การคัดกรองนักเรียน โดยใช้แหล่งข้อมูลหลักจากการรู้จักนักเรียนรายบุคคลส่งผลให้มีจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามลักษณะปัญหาและความต้องการจำเป็น

เฉพาะราย โดยการจัดกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหา และ กลุ่มพิเศษ ไม่สามารถจัดกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้บางกรณีอาจมองข้ามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ส่งผลต่อการส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียนรายกรณี เกิดความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลืออาจไม่ทันเวลาที่ เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา

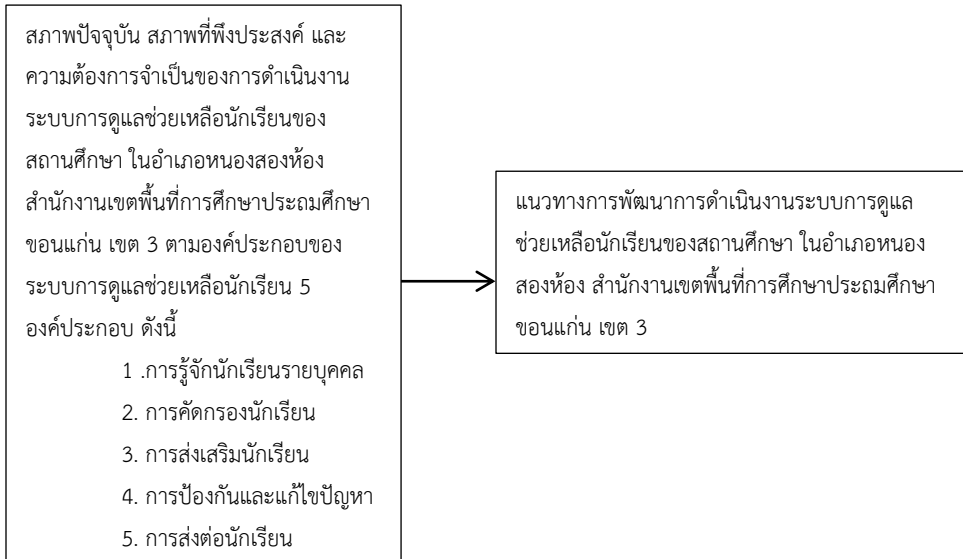
ผู้วิจัยในฐานะครูในสถานศึกษาระดับพื้นที่ ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหนองสองห้อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดเล็กมีนักเรียนที่หลากหลายทั้งในด้านพื้นฐานครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ และ พฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ แม้จะมีการกำหนดแนวทางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับนโยบายอย่างชัดเจนแล้ว แต่ในการปฏิบัติจริงยังพบข้อจำกัดหลายประการ ด้วยความสำคัญดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษาและครูใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

กรอบแนวคิดของการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) โดยนำมากำหนด กรอบแนวคิดของการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา และเพื่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีดำเนินการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผู้ศึกษาได้นำของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) มาสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้องค์ประกอบของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล องค์ประกอบที่ 2 การคัดกรองนักเรียน องค์ประกอบ

ที่ 3 การส่งเสริมนักเรียน องค์กรประกอบที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา และองค์กรประกอบที่ 5 การส่งต่อนักเรียน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 710 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 660 คน จากสถานศึกษา 59 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของสถานศึกษา (ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่) เป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของบริบทโรงเรียนอย่างรอบด้านและลดความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากความแตกต่างด้านขนาดและทรัพยากรของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลตำแหน่ง ข้อมูลศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อความเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) ชนิดแบบตอบสองคู่ (Dual Response Format)

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การวัดความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนเป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์และข้อความ เพื่อหาค่าดัชนี Item Objective Consequence Index: IOC โดยค่า IOC ที่ได้มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธี Cronbach's Alpha Coefficient ของ Cronbach (1974) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่คำนวณได้เท่ากับ 0.977 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย ผู้ศึกษาได้เริ่มจากการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อส่งต่อไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขออนุญาตและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ต่อมาผู้ศึกษาทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย สุดท้าย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form พร้อมแนบ QR Code ให้กับสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อสะดวกต่อการกรอกข้อมูลอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จากนั้นนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก ส่วนแรกเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ตำแหน่งและศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่และร้อยละ ส่วนที่สองเป็นข้อมูลมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการแปลความหมายระดับของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

สำหรับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบ ใช้ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI modified) โดยเปรียบเทียบระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ควรพัฒนา โดยค่า PNI ที่สูงแสดงถึงความต้องการจำเป็นสูง ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถจัดเรียงหัวข้อสัมภาษณ์ตามลำดับความสำคัญได้

นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังใช้สถิติในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย เช่น ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อให้แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) เพื่อประเมินความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายลักษณะและความแตกต่างของข้อมูลอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย ทำให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยตรง และเป็นผู้ที่มีผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับดีหรือดีเยี่ยม ซึ่งถือเป็นตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกที่ได้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านสองหนองไผ่ล้อม โรงเรียนบ้านโคกสูงวิทยา และโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง ผู้ให้ข้อมูลจากทั้ง 3 โรงเรียนกำหนดจำนวน 2 คนต่อโรงเรียน รวมทั้งหมด 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างและประเมินคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ เริ่มจากศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาประกอบเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นกำหนดโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งหมด

ร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นถูกเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำ ก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคำนวณดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป ซึ่งผลลัพธ์อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 จากนั้นปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำกลับไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง จนได้ฉบับสมบูรณ์ที่ถูกต้อง ครบถ้วน พร้อมนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาระบุขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ส่งไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จากนั้นผู้ศึกษาติดต่อเพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ล่วงหน้า และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองตลอดการสัมภาษณ์

ในการร่างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้ศึกษา

ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาประมวลและยกร่างเป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน จากนั้นผู้ศึกษานำร่างแนวทางที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

หลังจากปรับปรุงร่างตามคำแนะนำเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาจัดพิมพ์แนวทางฉบับสมบูรณ์และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางดังกล่าว ทำให้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความครบถ้วนถูกต้อง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้ศึกษาสร้างแบบประเมินเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง และตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามปลายเปิดสำหรับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การสร้างและประเมินคุณภาพของเครื่องมือดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างแบบประเมินตามกรอบแนวคิดและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ต่อมาให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป ซึ่งผลอยู่ระหว่าง 0.8–1.0 หลังจากนั้นปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำกลับไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือศึกษานิเทศก์ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท และมีประสบการณ์ด้านการบริหารหรือการนิเทศการศึกษา โดยผู้ศึกษาส่งแบบประเมินและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาใช้สถิติในการประเมินคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อให้สามารถประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางได้อย่างชัดเจนและครบถ้วน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม และรายด้าน

องค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็นจำเป็นจำเป็น	
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	PNI_{modifie}	ลำดับ
การรู้จักนักเรียนเป็น	3.18	0.87	ปานกลาง	4.68	0.48	มากที่สุด	0.472	2
การคัดกรองนักเรียน	3.96	0.79	มาก	4.76	0.43	มากที่สุด	0.202	4
การส่งเสริมนักเรียน	3.89	0.81	มาก	4.60	0.50	มากที่สุด	0.183	5
การป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.43	0.89	ปานกลาง	4.69	0.46	มากที่สุด	0.367	3
การส่งต่อนักเรียน	2.97	0.86	ปานกลาง	4.84	0.37	มากที่สุด	0.630	1
รวม	3.4	0.9	ปานกลาง	4.7	0.4	มากที่สุด	0.351	

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D.= 0.93) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปน้อย ได้แก่ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.79) รองลงมา ได้แก่

การส่งเสริมนักเรียน (\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.81) การป้องกันและแก้ไขปัญหา (\bar{X} = 333.43, S.D. 0.89) และ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (\bar{X} = 3.18, S.D. = 0.87) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งต่อนักเรียน (\bar{X} = 2.97, S.D. = 0.85)

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.71, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปน้อย ได้แก่ การส่งต่อนักเรียน (\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.37) รองลงมา ได้แก่ การคัดกรองนักเรียน (\bar{X} = 4.76, S.D. = 0.43) การป้องกันและแก้ไขปัญหา (\bar{X} = 4.69, S.D. = 0.46) และ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (\bar{X} = 44.68, S.D. = 0.48)) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การส่งเสริมนักเรียน (\bar{X} = 4.64.60, D. = 0.50)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เรียงลำดับ ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.630$) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.472$) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ($PNI_{\text{modified}} = 0.367$), การคัดกรองนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.202$) และการส่งเสริมนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.183$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มีทั้งหมด 5 ด้าน 15 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห จำนวน 3 แนวทาง และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน จำนวน 3 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.71, S.D. = 0.49) และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.81, S.D. = 0.41) โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย 3 แนวทางได้แก่ 1) ครูควรมีการร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่มาจากหลายแหล่งเพื่อพิจารณาความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูลและมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ครูควรมีการใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนอย่างหลากหลายโดยใช้แบบฟอร์มตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับเครื่องมือที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นเองเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและครอบคลุม 3) ครูควรมีการสำรวจและ

ปรับปรุงข้อมูลนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยมีการกำหนดช่วงเวลาการทบทวนข้อมูลมีการประชุม PLC เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและมีการรายงานผลต่อคณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1) **ควรจัดให้มีระบบการมีส่วนร่วมของคณะครูและผู้บริหารในการกำหนดและทบทวนเกณฑ์การคัดกรองเป็นประจำทุกปีการศึกษา** ผ่านการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงเกณฑ์ให้ครอบคลุมทุกมิติ 2) **ควรจัดให้มีระบบตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบ เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน** รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนสรุปผลนำไปสู่การวางแผนช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) **ครูควรมีการให้คำปรึกษาเชิงบวกกับนักเรียน จัดระบบและมีขั้นตอนชัดเจนในการช่วยเหลือนักเรียน** ประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนแนวทางการช่วยเหลือเฉพาะกรณีได้อย่างเหมาะสม

3. การส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1) **ครูควรมีการพัฒนากิจกรรมโฮมรูมให้เป็นระบบและมีรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย** ตลอดจนมีการนิเทศ ติดตามในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) **ครูควรมีการจัดทำแผนส่งเสริมและพัฒนา**นักเรียนจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย มีระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน 3) **ครูควรจัดให้มีการสำรวจความสนใจและศักยภาพของนักเรียน** อย่างเป็นระบบในทุกภาคเรียน รวมถึงเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน

4. การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1) **ครูควรมีการประสานงานกับภาคีเครือข่าย** โดยจัดตั้งคณะทำงานประสานความร่วมมือ ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาและมีข้อมูลในการติดตามการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายกรณี มีการประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ 2) **ครูควรมีการสรุปและรายงานผลการป้องกันและแก้ไข้ปัญหานักเรียนอย่างระบบ** โดยจัดทำรูปแบบรายงานที่สามารถบันทึกข้อมูลและสรุปผลได้อย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เชื่อมโยงระหว่างครู ผู้บริหาร และภาคีเครือข่าย เพื่อให้การติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง 3) **ครูควรมีออกแบบและดำเนินกิจกรรมป้องกันและแก้ไข้ปัญหานักเรียนให้มีความหลากหลายและต่อเนื่อง** เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิต การคิดวิเคราะห์ และการปรับพฤติกรรมเชิงบวก เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน

5. การส่งต่อนักเรียน ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1) **ครูควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน**ของนักเรียน โดยจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพครูให้มีความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือวิเคราะห์อย่างถูกต้อง มีการประชุมร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกก่อนการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนตรงตามลักษณะของปัญหา 2) **ครูควรมีการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลการส่งต่อนักเรียนให้มีความเป็นระบบและนำเครื่องมือดิจิทัลเข้ามาช่วยในการเข้าถึงข้อมูลได้**

สะดวก มีแบบฟอร์มมาตรฐานสำหรับการส่งต่อ เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนเป็นปัจจุบัน 3) ครูควรมีการร่วมกันพิจารณาการส่งต่อโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการและจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายในและภายนอกที่เป็นมาตรฐาน มีการระบุขั้นตอนอย่างชัดเจนตั้งแต่การประเมินเบื้องต้น การเตรียมข้อมูล การส่งต่อ ไปจนถึงการติดตามผลภายหลังการส่งต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ผู้ศึกษานำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D.= 0.93) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.79) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลจากครูประจำชั้นและแบบบันทึกข้อมูลสารสนเทศนักเรียน เพื่อจำแนกนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องตรงตามสภาพปัญหา อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ครูที่ปรึกษา และคณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้สามารถคัดกรองนักเรียนที่มีความเสี่ยงหรือมีปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวิภา คำปันศรี (2559) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยปรากฏว่าดังนี้ สภาพปัจจุบันการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคิน เศรษฐภักดี (2560) เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อ อยู่ใน ระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐพิธีญา ไสยราช (2562) เรื่อง ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรณี วัฒนศรีทานัง (2568) เรื่องการพัฒนากลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 2.93, S.D. = 0.72$)

2) สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาใน อำเภอนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71, S.D.= 0.46$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ การส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.84, S.D.= 0.37$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีความ ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและเหมาะสมตามสภาพปัญหา จึงมีความคาดหวังให้การ ดำเนินงานในด้านนี้เป็นไปอย่างมีระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน และมีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน ภายนอก เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ ครูและผู้บริหารยังมีความต้องการให้มีการพัฒนากลไกการส่งต่อที่รวดเร็ว ทันเวลา และ สามารถติดตามผลการช่วยเหลือได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพ สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชฐวิภา คำปิ่นศรี (2559) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขาวลิต ยิ้มแยม (2566) เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูประจำชั้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่สุด และสอดคล้องกับการวิจัยของ ภูษณิศา ม่วงเกษม (2562) เรื่อง สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึง ประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 โดยรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากและระดับมากที่สุดตามลำดับ

3) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม $PNI_{\text{modified}} = 0.351$ เรียงลำดับ ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.630$) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.472$) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ($PNI_{\text{modified}} = 0.367$), การคัดกรองนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.202$) และการส่งเสริมนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.183$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษายังมีข้อจำกัดในการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียน โดยเฉพาะการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานด้านสาธารณสุข หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือองค์กรภาคีเครือข่ายในชุมชน ซึ่งบางครั้งยังขาดช่องทางการติดต่อที่เป็นระบบและรวดเร็ว อีกทั้งบุคลากรในโรงเรียนยังต้องการพัฒนาความรู้และทักษะในการประเมินปัญหาเชิงลึกของนักเรียน เพื่อให้สามารถวินิจฉัยและส่งต่อได้ตรงจุด นอกจากนี้ การติดตามผลหลังการส่งต่อนักเรียนยังไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร จึงเกิดความต้องการให้มีการพัฒนากลไกการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเพิ่มความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภายนอกในระดับพื้นที่ เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างครบวงจร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรวินท์ ธรรมปาพจน์ (2567) เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอจอมบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอจอมบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งต่อ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริณี วัฒนศรีทานัง (2568) เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่าความต้องการจำเป็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า มีความต้องการจำเป็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมเท่ากับ 0.375 ($PNI_{\text{modified}} = 0.375$) เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยด้านการส่งต่อนักเรียน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า มีทั้งหมด 5 ด้าน 15 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา จำนวน 3 แนวทาง และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน จำนวน

3 แนวทาง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.49) และมีความเป็นไปได้ อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.81$, S.D.=0.41) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับบริบท การดำเนินงานจริงของสถานศึกษาและสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ครอบคลุมทุกขั้นตอนของ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตั้งแต่การรู้จักนักเรียน การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไข ปัญหา ไปจนถึงการส่งต่อ ทำให้ผู้บริหารและครูผู้เกี่ยวข้องเห็นถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ใน การนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้จริง อีกทั้งแนวทางเหล่านี้ยังเน้นการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ การมีส่วนร่วมของครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และหน่วยงานภาคีเครือข่ายภายนอก ซึ่งช่วยให้ การดำเนินงานมีความทันสมัย สอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และตอบสนองต่อ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน จึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ามีทั้งความเหมาะสมและความเป็นไป ได้ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวิทย์ ธรรมปาพจน์ (2567) เรื่อง แนวทางการพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอจอมบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาในอำเภอจอมบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดย ภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านพบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชางค์ นาฎ (2565) เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านคัดกรอง นักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อ การประเมิน ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำผลวิจัยไปใช้ และการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลศึกษาไปใช้

1.1 จากผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 3 โดยเฉพาะด้านการส่งต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำไป

กำหนดนโยบาย วางแผน แก้ไข ส่งเสริม เพื่อพัฒนาให้การดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความต้องการด้านการส่งต่อนักเรียน มากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรพัฒนาในกระบวนการส่งต่อนักเรียน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน การจัดเก็บข้อมูลโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ การประสานงานกับภาคีเครือข่าย เป็นต้น

1.3 จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในอำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีองค์ประกอบ 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้าน เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุอย่างแท้จริง

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความจำเพาะกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

รวิทย์ ธรรมปาพจน์. (2567). *แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอจอมบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

เขาวลิต ยิ้มแย้ม. (2566). *ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ณัฐวิภา คำปันศรี. (2559). *สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พิชาพงศ์ นาภู. (2565). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภูษณิศมา ม่วงเกษม. (2562). สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. วิทยาลัยครูสุริยเทพ.
- ภาคิน เศรษฐภักดี. (2560). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- รัฐทัญญา ไสยราช. (2562). การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
- สุริณี วัฒนศรีทานัง. (2568). การพัฒนากลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เลย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). คู่มือการใช้งานระบบการช่วยเหลือนักเรียน. สำนักพัฒนาหลักประกันโอกาสทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

